

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Præfinitionem Dei in præscientia non esse priorem determinatione nostræ
voluntatis ratione ostenditur. c. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

nostræ voluntatis eo modo, vt capite sequenti explicabitur, præfinit consensum illius, & opera, nullam ei necessitatem imponens. Ex quibus etiam constat, Damascenum alio modo de præfinitione humanarum actionum loquutum fuisse, quam Patres citatos per se capite, & particulam præ, in alio sensu vltimasse. Nam apud alios Patres significat temporis, aut durationis antecessionem, apud Damasc. vero solum denotat antecessorem causam.

Deinde idem probatur ex *Ansel. in epist. de concordia præscientie, & prædestinationis cum lib. arb. cap. 2.* vbi tractans questionem illam, quo pacto ea, quæ Deus prædestinavit, libere eueniant, cum ex prædestinatione Dei sequatur necessitas; postquam dixit, actum etiam peccati secundum substantiam, & entitatem à Deo præfinitur, respondet questioni in hunc modum. *Dubitari itaque non debet, quia eius præfinitio, & scientia non discordant, sed sunt præfinitio, ita quoque prædestinat.* Et paucis interpositis ostendit, in quo prædestinatio, & præscientia conveniant. Pariter igitur quantum necesse sit fieri, quæ præfinitur, & quæ prædestinatur, quædam præcitata, & prædestinata non eueniant ea necessitate, quæ præcedit rem, & facit, sed ea, quæ rem sequitur. Docuerat autem capite i. necessitate antecedenti tolli libertatem arbitrii. Cum ergo ait, quædam prædestinata non euenire necessitate antecedenti, ea intelligit, quæ sunt in nostra libertate constituta: ac proinde sentit, decretum Dei non præcedere nostram libertatem; nam si prius esset nostra libertate, necessitatem antecedentem nobis induceret, quam tamen ipse negat. Id quod ratione probare necesse est.

CAPVT VII.

Præfinitio Dei in præscientia non esse priorem determinatione nostra voluntatis, ratione ostenditur.

Reliquum est, vt ratione confirmemus id quod præcedenti cap. assumptimus, ad probandam concordiam nostræ libertatis cum prædestinatione diuina: nempe decretum diuinæ voluntatis circa singula opera nostra etiam gratiæ non esse ante determinationem nostram. Prius tamen tria supponenda sunt. Primum est eundem esse ordinem assignandum in æterna præscientia inter Dei decreta secum relata, aut inter ipsa, nostramque voluntatem, & determinationem illius, qui etiam est in tempore inter ea, quæ Deus facit, aut quæ Deus, & nos facimus, vt explicauimus disp. 82. c. 6.

Secundo not. est, Deum in nobis duo tantum genera operum efficere: vnum ante libertatem nostram, cuiusmodi sunt cogitationes, & subiti motus voluntatis, quæ si ad gratiam pertineant, dicuntur esse gratiæ operantis, excitantis, & præuenientis, quam Deus in nobis sine nobis, hoc est, sine nostra libertate operatur: alterum est eorum, quæ Deus nobiscum, hoc est, cum nostro consensu facit: quæ si sint gratiæ, ad gratiam comitantem, cooperantem, & adiuantem pertinent: in his vero ita Deus efficacitate sua comitatur consensum nostrum, vt nihil prius vel sola ratione sine nobis operetur, sed mixtum, non sigillatim, simul, non vicissim nobiscum concurrat. Neque vero solum in ipso consensu nihil est

prius à Deo, quod pertineat ad gratiam comitantem, sed neque in ipsa applicatione ad consentiendum aliquid est prius à solo Deo, præter vocationem ex parte intellectus, & primum motum subitum ex parte voluntatis; sicut à nobis probatum est disp. 88. præsertim c. 5. Tertio ex disp. 67. supponendum est, Deum certissime cognoscere quid nostrum arbitrium cum hac vel illa vocatione faceret, si ea excitaretur.

Ex his igitur probatur, decretum voluntatis Dei, quo definitur opera nostra ordine causæ non fuisse prius nostra determinatione: Deus enim in nobis duo tantum operatur: vnum ante consensum nostrum, alterum cum illo: & in eo solum, quod ante consensum operatur, prior est eius operatio, quam cooperatio nostræ voluntatis, & determinationis liberæ: nam ea, quæ cum consensu nostro operatur, ita simul nobiscum efficit, vt nullo modo eius efficacia nostra antecedit, atque eundem ordinem inter diuinum decretum, & nostram voluntatem in præfinitia debemus assignare, vt in prima suppositione notatum est: ergo nullum opus liberum nostræ voluntatis à deo fuit præfinitum ante determinationem liberam nostræ voluntatis. Merito igitur dixit Damasc. ea, quæ non sunt in nostra potestate, Deum præfinitisse, hoc est, ante nostram determinationem decreuisse: quæ vero sunt in nostra libertate, non præfinitisse, hoc est, sine nostro consensu non prædestinasse: sicut n. in tempore facturus erat, ita etiam in præfinitia decreuit. Quare, qui docent, prius à Deo nostram voluntatem ad consentiendum applicari, quâ ipsa consentiat, & se determinet, fateri etiam debent, hac applicationem Deum definisse ante nostram determinationem. Qui vero multo probabilius docent, nihil ex parte Dei esse prius determinatione nostra præter vocationem, & primum motum voluntatis, & putant applicationem illam esse superuacaneam & impossibilem, quorum sententiam contra *Gregorium disp. 88. c. illo* ite quod sumas, consequenter affirmare debent, nihil Deum sine nostra determinatione prædestinasse, præter vocationem in intellectu, & primum motum non de liberatum in voluntate.

Cæterum hæc præfinitio Dei nec simul esse posset cum nostra determinatione, nec cum ea concordare, nisi præcederet scientia Dei, non quidem eius, quod absolute futurum est: hoc enim Dei præfinitioem supponit: sed eius, quod sub conditione cognoscitur, cuius præfinitia omnem prædestinationem antecedit. Optime enim cognoscit Deus, quid sub conditione futurum esset hoc modo: Si Petrus tali mea vocatione excitaretur, neque illi deesset concursus meus, quem vocationi tali arbitrio cõtemperata postulat, & qui sine vi, & miraculo negari ei non potest, absque dubio consentiret: cetero vero tali cogitatione vocaretur, ipse mihi deesset, & ideo ego non deberem illi cooperari. Cum ergo Deus has varias, & innumeras combinationes vocationum cum arbitrio cuiusque præficiat, & quid cum qualibet earum arbitrium esset facturum; in primo signo decernit absolute tali vocatione aliquem præuenire, cui responsum esse sub conditione nouit, in secundo vero decreuit cum determinatione voluntatis, quam sub conditione nouerat absolute cooperari, ac proinde nostram determinationem suo decreto non antecedit, sed comitatur:

Kkk 4

& ne.

Tertium.

42

43

Ratione scientie conditione præfinitio Dei operis voluntatis libertatis non laesa.

& necessitas, quæ talem comitantiam consequitur, nullo modo laedere potest nostri arbitrii libertatem, quæ simul cum præfinitione posita est, ut ex supra dictis patet.

44

Quod si non præcederet scientia sub conditione, non videtur, quæ ratione decretum Dei absolute circa opera nostra non præcederet omnino determinationem nostram, aut illam sequeretur, quorum utrumque falsum est. Ex illo enim priori consequeretur necessitas antecedens in nostris operationibus, ut superius dictum est. Ex posteriori vero sequeretur, nostram operationem esse priorem concursu Dei: alio enim modo non potest deus decreto suo comitari consensum nostrum, & determinationem, quam prius cognoscendo, in quam partem postulat arbitrium inclinari. Perinde ergo est, dicere, prædestinatum à Deo necessario est futurum. Nam sicut eo ipso quod dicitur aliquid prædictum, supponitur esse futurum, & ita idem est prædictum esse futurum, atque futurum esse futurum, ut ait *Anselm. in prædicto opusculo, cap. 1.* ita etiam, cum dicitur aliqua nostra libera operatio à Deo prædestinata, dicitur etiam esse futura à nostro arbitrio, & libera illius determinationis ac proinde necessitas, quæ dicitur, prædestinatum à Deo est futurum, est consequens nostram libertatem, & cum ea bene concordat id quod expresse notavit *Anselmus in eo opusculo, cap. 2.* cuius verba præced. c. recitauimus. Hæc eadem scientia sub conditione, quæ providentiæ diuinæ sternit viam, ut illa nostra libertate opera nostra decernat, ducitur etiam diuina voluntas, ut in tempore cum nostra voluntate eadem suauitate concurret, nec illi villo modo noceat.

Anselm.

45

*Definitio
causæ libera
ex Alm. non
probat.*

Quocirca recte *Almainus tractatu 1. Moralium c. 2. in princ. & in medio* causam liberam hoc modo definit: *Que posita omnibus præiis ad operationem requisitis potest velle, & non velle.* Addit, data opera se dixisse præiis, non comitantibus, quia licet posito concursu Dei, aut decreto concurrenti cum voluntate nostra quod idem est, non possit voluntas nostra non operari, hoc tamen non tollit eius libertatem. Quia concursus Dei, & voluntas concurrenti cum voluntate nostra non est de præiis necessariis ad operandum, sed de necessario comitantibus. Huius nullam amplius ipse reddit rationem. Ea vero est facillima, quæ hactenus à nobis assignata est, quia scilicet necessitas, quæ sequitur ex præiis ad operandum, est necessitas præcedens nostram libertatem, ac proinde illam tollit: quæ vero sequitur ex nostra determinatione, & comitantibus illam, qualis est Dei concursus, est necessitas consequens nostram libertatem, atque ipsa libertate est posterior, & ideo ei nullo modo nocere potest. Recentiores autem aliqui *Almainum* reprehendunt, quod dixerit concursum Dei non esse de præiis requisitis ad operandum; quandoquidem sine illo nihil potest voluntas operari. At hæc ratio solum probat, concursum Dei esse nobis necessarium ad operandum, quod *Almainus* non negat: non tamen probat esse aliquid præiium, cum reuera non sit, sed comitans nostram operationem, quod contendit *Almainus*.

46

Ea vero, quæ diximus, faciliora sunt ad intelligendum, si consideremus decretum voluntatis Dei non esse actum elicitem supra essentiam sed esse nudam essentiam ipsius, addito respectu rationis

ad effectum futurum. Sic enim facilius intelligimus, voluntatem Dei semper accommodari rebus, ad quas ordinem habet, cum in se nihil magis habeat, quando vult has res fieri, quam cum vult eas non fieri: & ad hoc forsitan videtur respicere *Ioannes Medina*, quem in primo capite retulimus. Nihilominus ratione, quam superius explicauimus, non minus facile defendere possumus nostram libertatem cum decreto Dei, etiam si esset actus elicitus, & additus essentia: ut ex dictis perspicuum est, quamvis hanc sententiam falsam existimem, ut notavi supra disp. 8. cap. 2.

Hanc modum concordie diuinæ voluntatis cum nostra indicare videntur *Alexander 1. p. q. 26. m. 7. a. 2. ad 1. Bonauent. in 1. d. 4. o. ar. 2. q. 1. cum aliter*, non obstante Dei providentia, quæ disponit res fore, actus nostros esse voluntarios & liberos, quia diuina voluntas non est tota causa, sed cum libero arbitrio, quod cum sit proxima causa, modificatur concursum primæ. Id quod non esset verum, si efficacia Dei prior esset determinatione nostræ: vero quia simul est, & iuxta id, quod eligit voluntas nostra tali vocatione excitata, concursus Dei ipsi contemporatur; cum illam conseruat, ut explicatum est. Quorum doctorum sententia, nescio qua de causa à *S. Thoma* reprehendatur, q. 19. a. 8. Quod enim inquit, ex illa sequi liberum effectum esse præter intentionem Dei, si ex particulari causa modificante primam, ratio liberi sumenda est; quæ ratione recte colligatur, ego non video. Nam quod effectus exeat liber, quia à proxima causa libera producit, non obest, quo minus ex voluntate Dei eueniat, quandoquidem ipse decreuit cum causa libera iuxta id, quod illa postulat, concurrere: hoc autem satis est, ut effectus non sit præter Dei intentionem.

Illud autem certissimum est, nempe rationem liberi actui nostro non conuenire per respectum ad primam causam operantem, neque ideo esse liberum, & humanum, quia solus Deus illum fieri decreuerit, & fecerit; sed potius per respectum ad modum operandi causæ creatæ: quo variato quantum maneat actus secundum substantiam idem, & concursus Dei eodem modo, actus non manebit liber. Libertas enim est solum relatio rationis ad modum operandi cum indifferentia liberi arbitrii creati; quæ quidem indifferentia deficit hoc solo, quod non ad sit consideratio ex parte intellectus, ut 1. 2. q. 7. art. 6. fufius dicemus. Neque vero puto nostram sententiam *S. Thomæ* & aliorum Scholasticis, quos cap. 3. memorauimus, aduersari: illi enim non docent præfinitionem Dei priorem esse determinatione nostra: solum enim afferunt, opera nostra sigillatim à deo fuisse definita, & non negamus. Cæterum difficultati propolite de concordia nostre voluntatis cum diuina eos non eonecordiam, & 3. notauimus. Porro *S. Th.* omnino satisfacere, cap. 3. notauimus. Porro *S. Th.* non concessisse necessitatem antecedentem in humanis operibus optime notavit *Waldensis* in illo 3. citatus. Eam autem concedere deberet si existimaret, deum ex se ipso ante determinationem nostram præuisam opera nostra determinasse.

Nonnulli tamen recentiores Theologi existimant, voluntatem nostram à prima causa ita determinari, ut nostra voluntas efficaciter primæ causæ non modificetur: id quod definitum esse putant in *Concilio Aransicano 2. canone 4. vbi damna-*

fur, qui dixerit voluntatem nostram a Deo expectari, & non potius praeueniri. Si enim voluntas nostra modificatur efficacitate diuinæ & Deus se illi accommodat, quia videt sub conditione, quo inclinaretur voluntas tali gratia praeuena: efficitur, ut Deus expectet voluntatem nostram. Cæterum prædicti doctores non satis perspectam habuerunt hæresim Semipelagianorum, contra quam canon ille editus fuit, ut enim cap. 5. notauimus, ibi solum damnatur, qui dixerit aliquid bonum opus ex nobis præcedere, propter quod gratia nobis donetur: de modificatione autem, & determinatione primæ causæ per secundam ne verbum quidem dixerunt Semipelagiani, nec habet Concilium; nec ipsius instituto de hac re quidquam definire conueniebat: agebat enim tantum contra Semipelagianos. Porro voluntatis nostræ concursus, & determinationem non esse sine gratia cap. 5. monstrauimus. Deum etiam se accommodare secundis causis, & iuxta id, quod postulat cum illis operari, nullus Philosophus inficiari potest.

CAPVT VIII.

Corollaria præcedentis doctrine.

Ad maiorem eorum, quæ diximus, perspicuitatem, necesse est, nonnulla adiciamus. Primum est veram esse opinionem eorum, qui dicunt, Deum præfuisse opera nostra sine nobis, hoc est, ante nostram liberam determinationem, non quidem explicite, & singulariter in se ipsi, sed in congrua vocatione, quam cum præscientia eius, quod esset futura, nobis prædestinauit. Sicut n. congruam vocationem largitur nobis in tempore ante nostram liberam determinationem, ita etiam eam præfinit, cum eundem ordinem seruet in prædestinando ab æterno, & in tempore operando: in ea igitur sicut in causa, cuius congruitatem optime nouit, consensum libetum, & operationem nostram præfinit. Sed hæc præfinitio non impedit libertatem, sicut neque congrua vocatione: quia cuiuslibet liberum est vocationi congruè resistere, aut obtemperare, ut disp. 98. cap. 5. diximus.

Est tamen obseruanda differentia inter cogitationem congruam ad recte operandum, & tentationem, ex qua Deus nouit futurum peccatum, quod cum in vtraque veluti in causa sit consensus noster, siue in opus virtutis, siue peccati, nihilominus non dicitur Deus vlllo modo præfinire peccatum, etiam si prædestinet cogitationem, ex qua nouit esse futurum; dicitur tamen quodammodo prædestinare opus virtutis in ipsa vocatione. Ratio vero discriminis est, quia cum ex se antequam præfinit vocationem, desideret voluntate antecedenti, ut homo consentiat bonis cogitationibus, & operibus, & ex hac voluntate vocationem congruam prædestinet, recte dicitur in ea vocatione consensum prædestinare, cuius voluntatem ipsa vocatione præfinit. At vero quia Deus non vult ex se fieri peccatum non solum cum deformitate, sed neque secundum substantiam; idcirco dum præfinit cogitationem sine nostro consensu, ex qua scit nos libere peccaturos, non dicitur in ea præfinire, ut in causa ante nostrum consensum opus peccati etiam secundum substantiam. At vero in sequenti instanti opus peccati secundum

substantiam præfinit, quia decernit cum voluntate concurrere, sicut ipsa exigit, hæc tamen voluntas in Deo non est antecedens, sed comitans nostram ac proinde nulla voluntate antecedente adhuc in causa prædestinat opus peccati secundum substantiam. Porro autem Deum non velle voluntate antecedenti, opus peccati etiam secundum substantiam manifestum est. Sicut n. ex se præcipit non fieri, ita etiam ex se desiderat ut non sit, ut patet ex dictis disp. 83. c. 2.

Secundo obseruandum est, eundem ordinem, quem ponimus inter concursus Dei, & determinationem nostram in operando, inter definitionem æternam Dei, & determinationem etiam nostram in præsentia, seruandum esse inter Deum, & causas alias naturales, scilicet ignem, aquam, &c. Itaque sicut Deus non prius concutit ad calefaciendum, quam ignis cooperetur: ita prius præfinit concurrere cum igne, quam videat ignis determinationem. Hanc autem videt, tum ex eo, quod naturam illius, & determinationem ad calefaciendum cognoscit, iuxta quam postulat concursus qui sine vi, & miraculo contra internam illius inclinationem negari non possit: tum etiam ex materia applicatione quam comburit. In tempore autem non prius applicari a Deo ignem ad comburendam, nec Deum prius operari, quam ignis comburat, sed simul, patet eodem, quo de operibus arbitrij probauimus disp. 88. cap. 5. quia scilicet effectus ignis ita est totus a deo, totus ab igne, ut cogitatione discerni non possit, quid sit ab vno, quid ab alio. Multo ergo minus re ipsa, & ordine reali causæ potest aliquid esse prius alio in ipso ignis effectu. Cumque præfinitio eundem ordinem habeat cum concursu secundæ causæ in præsentia, quem habet in tempore, sequitur, Deum ab æterno effectum causarum naturalium decreuisse simul cum illarum cooperatione. Cum vero damasc. ait, ea præfuisse Deum, quæ non sunt in nostra potestate, particula illa præ, non denotat antecessorem respectu causæ naturalis, sed respectu nostræ voluntatis. libere consentientis: ac si dicat, quæ a nostra voluntate non pendent, ante illam præfinit, quamuis non ante concursum causæ naturalis: quæ vero a nostra voluntate futura sunt, non ante illam, sed cum illa decernit.

Tertio ex dictis in tota hac disput. & disputat. 82. c. vlt. colligitur non solum non præfuisse Deum nostra opera libera ante determinationem voluntatis nostræ, verum etiam nec præfinire antea potuisse. Ratio est manifesta, quia cum ordo prioris, & posterioris inter decreta diuinæ voluntatis assignari debeat, non ex solo Dei beneplacito, sed ex vario ordine rerum, quæ a Deo prædestinantur, efficitur, debere esse variationem inter res ipsas, ut in decreto Dei diuersitatem assignemus: alioqui, ut ibi notauimus, rebus eodem prius modo se habentibus, frustra diceremus Deum vno, & alio modo decernere: quia ipse non dicitur varie vnum, aut aliud definire ex varijs actibus elicitis a sua essentia, sed eadem essentia in se inuariata per varios respectus rationis ad ipsa obiecta: quare si obiecta eodem modo se habent, semper erit in Deo idem modus prædestinandi, & præfiniendi: deus autem concurrens cum nostra voluntate non solum non prius agit, nec eam prius ad operandum applicat, quam ipsa cooperetur, verum etiam non potest: hoc enim ratio facta disput. 83. cap. 5. manifeste

50

*Quo pacto
Deus concurrat
& præfinit
causas effectus
naturalium.*

51

*Non potuit
Deus præfinire
opera libera
ante determinationem
voluntatis.*